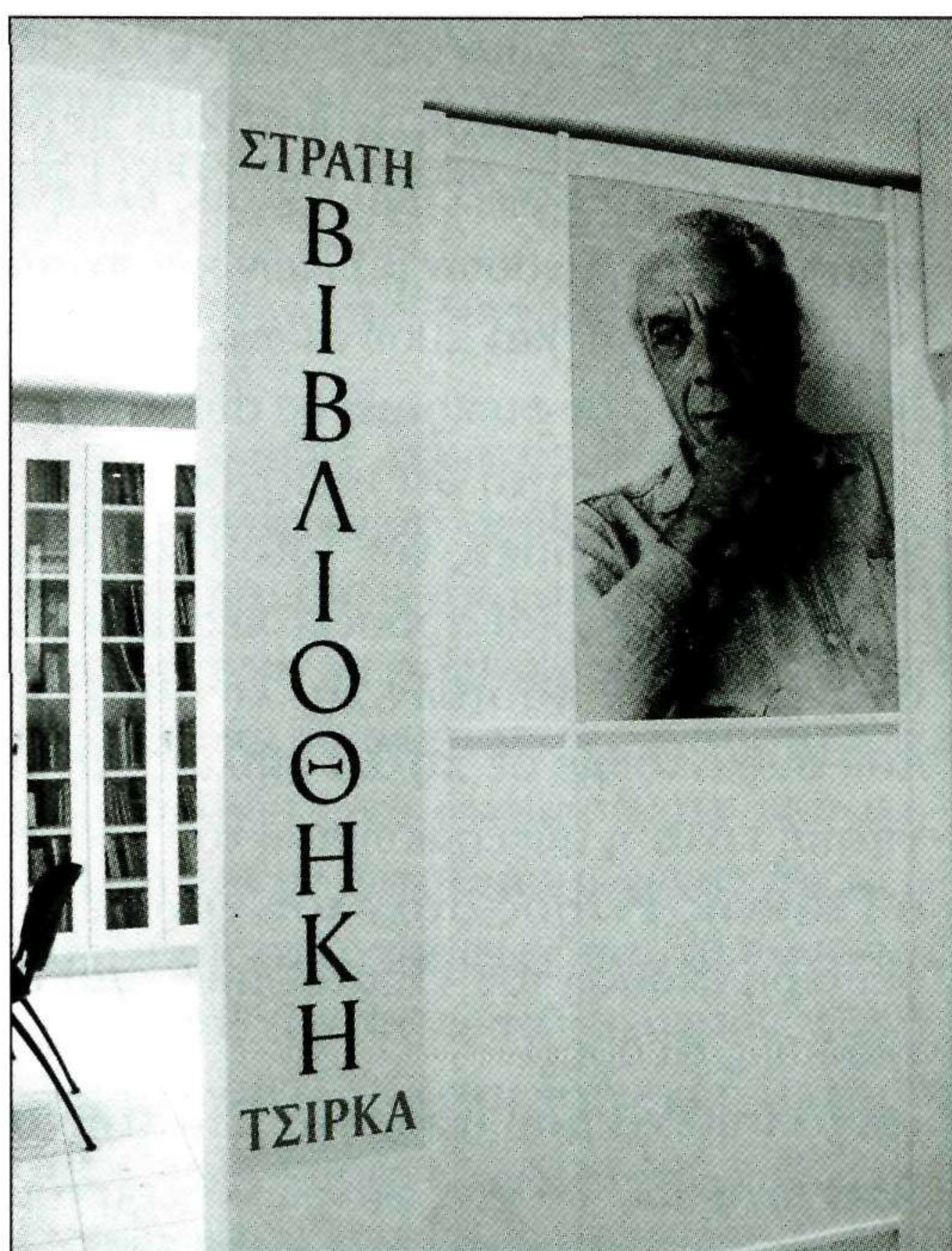

Η συλλογή του Στρατή Τσίρκα στο Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (Ε.ΚΕ.ΒΙ.)

ΜΑΓΔΑ ΤΣΟΥΜΗ

Μία προσωπική βιβλιοθήκη μπορεί να αποκαλύψει πολλά στοιχεία για τον κάτοχό της

Όταν ο Στρατής Τσίρκας ετοίμαζε το βιβλίο «Ο Καβάφης και η εποχή του» -για το οποίο τιμήθηκε με το Κρατικό Βραβείο Βιογραφίας το 1959- έλεγε ότι δεν του αρκούσε να διαβάσει την ποίηση του Καβάφη για να τον γνωρίσει. Έπρεπε να διαβάσει όλη την προσωπική βιβλιοθήκη του ποιητή για να τον κατανοήσει πραγματικά. Τις σκέψεις του συγγραφέα των

«Ακυβέρνητων Πολιτειών» μας θύμισε ο κ. Σοφιανός Χρυσοστομίδης (πρόεδρος του Συλλόγου Φίλων Στρατή Τσίρκα) στην παρουσίαση της συλλογής του συγγραφέα που πραγματοποιήθηκε στις 22 Δεκεμβρίου 2004. Στην ίδια εκδήλωση ο κ. Κυριάκος Ντελόπουλος τόνισε ότι «η προσωπικότητα μιας βιβλιοθήκης, απαυγάζει την προσωπικότητα εκείνου που τη σχηματίζει».

«Τα μισά σχεδόν από τα βιβλία της συλλογής ήρθαν στην Ελλάδα λαθραία» θυμάται ο σύζυγος της αδελφής του Στρατή Τσίρκα κύριος Παύλος Μαλουκάτος. Ήταν το 1963, δύσκολα χρόνια για τους Έλληνες Αιγυπτιώτες και επιπλέον υπήρχε ένας νόμος που απαγόρευε την εισαγωγή ή εξαγωγή βιβλίων από ή προς την Αίγυπτο. Ο Τσίρκας αποφάσισε να εγκατασταθεί στην Αθήνα, έχοντας όμως Αιγυπτιακή υπηκοότητα δε μπορούσε να γυρίσει στην Αλεξάνδρεια για να πάρει τα πράγματά του. Το δύσκολο εγχείρημα ανέλαβε η σύζυγός του Αντιγόνη, η οποία κατάφερε να στείλει τα βιβλία στην Ελλάδα «λαδώνοντας» κρατικούς υπαλλήλους και τελωνιακούς.

Στα χρόνια που ακολούθησαν η βιβλιοθήκη εμπλουτίστηκε με πολλά βιβλία που του αφιέρωσαν οι έλληνες λογοτέχνες

της εποχής καθώς και με πολλές γαλλικές εκδόσεις που του έστελναν οι φίλοι που είχε αποκτήσει στη Γαλλία, κυρίως μετά τη βράβειυσή του με το Βραβείο Κριτικών και Εκδοτών της Γαλλίας, το 1972, για την τριλογία «Ακυβέρνητες πολιτείες». Εξάλλου η σχέση του με τη Γαλλία είναι πολύ παλιότερη αφού το 1957 πήρε μέρος (μαζί με τους Bertolt Brecht, Louis Aragon, Pablo Neruda και άλλους) στο Β' Διεθνές Συνέδριο των Συγγραφέων για την Υπεράσπιση της Κουλτούρας εναντίον του πολέμου και του φασισμού στο Παρίσι.

Αγαπημένοι του συγγραφείς ήταν ο Stendhal, ο Marcel Proust και βέβαια ο Κωνσταντίνος Καβάφης.

Πως έφτασε η προσωπική συλλογή του Στρατή Τσίρκα στο Ε.ΚΕ.ΒΙ.

Το 1997 η σύζυγος του Στρατή Τσίρκα Αντιγόνη Χατζηανδρέα δώρισε την προσωπική συλλογή του συγγραφέα στο Ε.ΚΕ.ΒΙ. Η συλλογή αρχικά φιλοξενήθηκε στη «Βίλα Μπότση» όπου στεγαζόταν το Ε.ΚΕ.ΒΙ. και παρέμεινε εκεί μέχρι το Δεκέμβριο του 2004 οπότε αποφασίστηκε η μεταφορά της. Πριν μεταφερθεί η

συλλογή στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο, στον 3ο όροφο του νέου του κτηρίου (Αθανασίου Διάκου 4, στάση μετρό Ακρόπολη), έγιναν εργασίες αποκατάστασης των φθορών που είχαν υποστεί τα βιβλία από την υγρασία και στη συνέχεια ακολούθησε η εργονομική τοποθέτησή τους. Όπως χαρακτηριστικά δήλωσε η διευθύντρια του Ε.ΚΕ.ΒΙ. κα Κατρίν Βελισσάρη «Δώσαμε μεγάλη μάχη με το χρόνο και το χρήμα για να γίνει πραγματικότητα η βιβλιοθήκη, γιατί όταν μας δίνεται ένα δώρο, το πρώτο που πρέπει να κάνουμε είναι να το σεβόμαστε. Ευτυχώς κάποιες μάχες έχουν καλό τέλος».

Η «Βιβλιοθήκη Στρατή Τσίρκα» περιλαμβάνει περίπου 3.000 τόμους ελληνικών και ξενόγλωσσων βιβλίων και περιοδικών του 19ου και 20ού αιώνα. Η σπουδαιότητα της συγκεκριμένης συλλογής έγκειται κυρίως στο ότι υπάρχουν χειρόγραφα σημειώσεις του ίδιου του συγγραφέα καθώς και προσωπικές αφιερώσεις γνωστών ποιητών και λογοτεχνών που συναντούμε σε πολλά βιβλία. Συγκινητική είναι η αφιέρωση που του γράφει ο Γιάννης Ρίτσος όταν του χαρίζει τη δεύτερη έκδοση του «Επιταφίου» από τις εκδόσεις Κέδρος:

«Αγαπημένα μου αδέρφια Στρατή και Αντιγόνη πώς θα σας φανεί, ύστερα από 20 χρόνια, τούτο το ποίημα που γράφτηκε για τη μεγάλη καπνεργατική απεργία της Θεσσαλονίκης, όταν είδα τη φωτογραφία μιας μάνας που έκλαιγε καταμεσής του δρόμου το σκοτωμένο γιο της, το Μάη του 1936. Τι λέτε, άντεξε καθόλου στο χρόνο; Χίλια φιλιά, ο αδελφός σας Γιάννης. 15.1.57».

Ένα μικρό μόνο δείγμα των πολύτιμων στοιχείων που μπορεί να ανακαλύψει ένας ερευνητής σ' αυτή τη συλλογή η οποία είναι αποκαλυπτική για τον άνθρωπο και λογοτέχνη Τσίρκα. Τα βιβλία, ση-

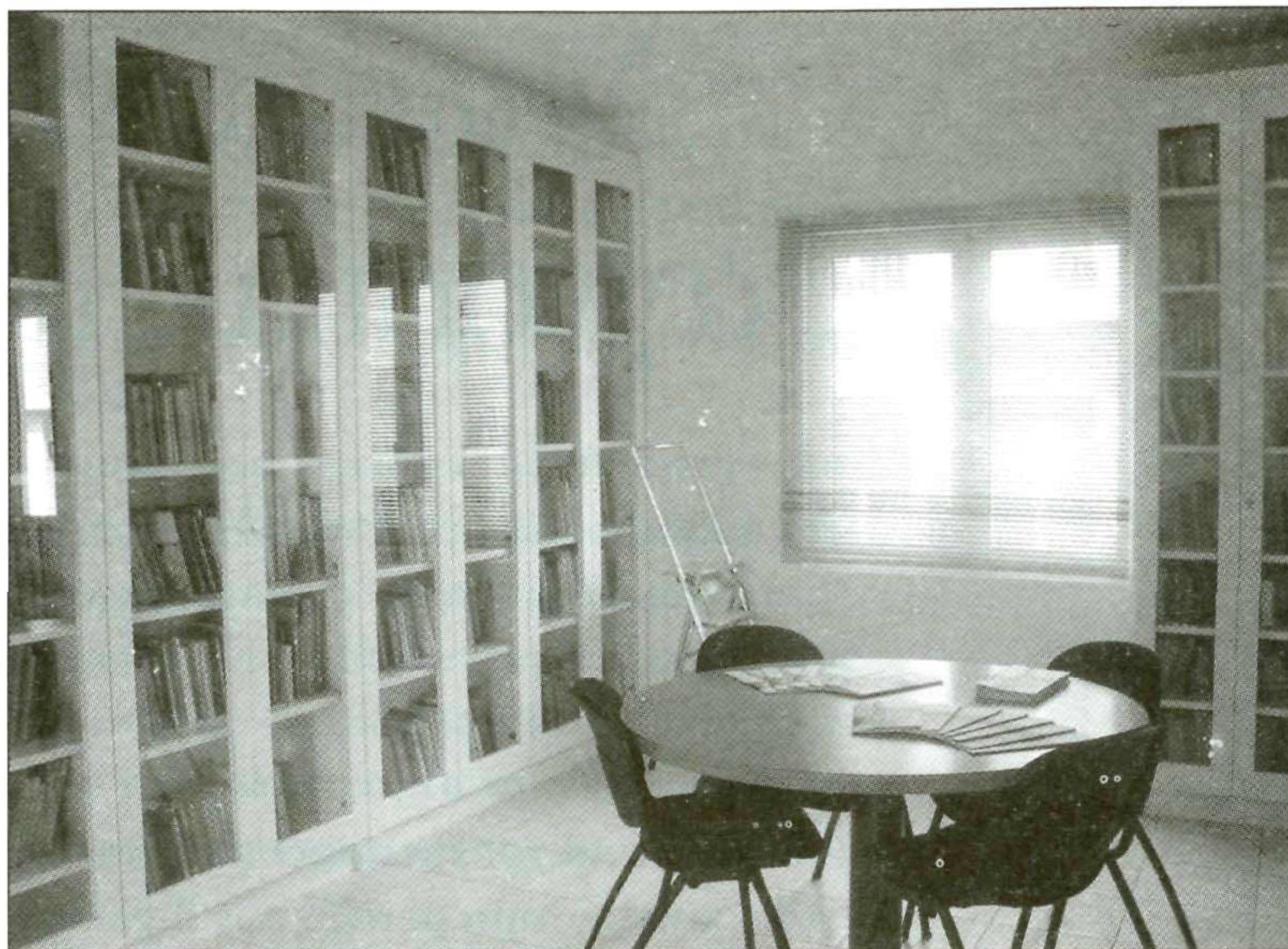
μαδεμένα με την προσωπική του σφραγίδα - Ex Libris με το όνομά του και μια γκραβούρα που απεικονίζει τον φτερωτό Πήγασο, μαρτυρούν την αγάπη και το ενδιαφέρον του συγγραφέα για την ελληνική και την παγκόσμια λογοτεχνία, ενώ πολλά είναι τα βιβλία που αναφέρονται στην Αίγυπτο, στον Ελληνισμό της Αιγύπτου και στον Αλεξανδρινό ποιητή Κωνσταντίνο Καβάφη.

Ο κατάλογος της «Βιβλιοθήκης Στρατή Τσίρκα» είναι προσβάσιμος μέσω του κόμβου του Ε.ΚΕ.ΒΙ. (www.ekebi.gr), ενώ η βιβλιοθήκη βρίσκεται καθημερινά στη διάθεση του κοινού από τις 9:00 έως τις 17:00 για επιτόπια μελέτη.

Λίγα λόγια για τον συγγραφέα

Ο συγγραφέας Στρατής Τσίρκας (1911-1980) -λογοτεχνικό ψευδώνυμο του Γιάννη Χατζηανδρέα από παρατσούκλι του πατέρα του- γεννήθηκε και πέρασε τα παιδικά και νεανικά του χρόνια στο Κάιρο. Τοποθετείται ανάμεσα στη μεσοπολεμική και μεταπολεμική γενιά της νεοελληνικής πεζογραφίας και το έργο του συνδέεται άμεσα με τις πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα και τη γενέτειρά του, στις οποίες πήρε ενεργό μέρος.

Η πρώτη του εμφάνιση στο χώρο της λογοτεχνίας σημειώθηκε το 1927 με μεταφράσεις των Musset, Heine και Schiller στα περιοδικά «Μπουκέτο» και «Οικογένεια» και τη δημοσίευση του πρώτου του πεζογραφήματος με τίτλο «Το Φεγγάρι» στο περιοδικό «Παναιγυπτία». Το 1930 δημοσίευσε το πεζογράφημα «Μεσημεριάτικο» στο περιοδικό «Πρωτοπορία» και το πρώτο του ποίημα, με τίτλο «Pot rougi» στο περιοδικό «Αλεξανδρινή Τέχνη». Την ίδια χρονιά γνωρίστηκε με τον Κωνσταντίνο Π. Καβάφη. Το 1937 κυκλοφόρησε την ποιητική συλλογή

«Φελλάχοι», όπου υπέγραψε για πρώτη φορά με το όνομα Στρατής Τσίρκας. Ως το ξέσπασμα του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου ασχολήθηκε με την ποίηση και το διήγημα. Έγινε γνωστός κυρίως μετά την έκδοση της βιογραφίας «Ο Καβάφης και η εποχή του» και της μυθιστορηματικής τριλογίας «Ακυβέρνητες Πολιτείες», που δίχασαν τους κριτικούς και λογοτεχνικούς κύκλους και προκάλεσαν ζυμώσεις στο χώρο της αριστερής διανόησης. Έργα του μεταφράστηκαν σε πολλές ξένες γλώσσες.

Η Μάγδα Τσουμή είναι βιβλιοθηκονόμος, υπεύθυνη της Βιβλιολογικής Βιβλιοθήκης του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου